

Návrh na zabezpečenie finančných prostriedkov na mimoriadnu podporu poľnohospodárov v súvislosti s rastom cien hnojív a energií

Účelom návrhu je vytvoriť finančné predpoklady na poskytnutie mimoriadnej podpory slovenským poľnohospodárom, ktorí čelia náhlemu a výraznému zvýšeniu cien výrobných vstupov, predovšetkým hnojív a energií vrátane motorovej nafty. Navrhované riešenie vychádza z potreby rýchlej reakcie štátu na zhoršenie ekonomických podmienok poľnohospodárskej prvovýroby a z možnosti využiť mimoriadny podporný mechanizmus vytvorený na úrovni Európskej únie.

Poľnohospodárska prvovýroba je osobitne citlivá na prudké cenové zmeny vstupov. Výrobný cyklus je sezónny, rozhodnutia o oseve, intenzite hnojenia a ďalších agrotechnických operáciách sa prijímajú vopred a možnosti krátkodobej adaptácie na cenový šok sú obmedzené. Výdavky na hnojivá, pohonné látky a energie pritom tvoria významnú časť priebežných výrobných nákladov.

Podľa aktuálnych údajov za 2. štvrťrok 2026 sa celkové prevádzkové vstupy do poľnohospodárstva medziročne zvýšili o 7,7 %. Ceny hnojív vzrástli medziročne v priemere o 8,7 %, avšak v porovnaní s rokom 2021 je ich priemerná cenová úroveň vyššia o 73,5 %. Pri dusíkatých hnojivách dosiahol nárast oproti roku 2021 90,3 % a pri fosforečných hnojivách 97,4 %. Pri močovine bol zaznamenaný medziročný nárast o 11,9 %, pri DAM-390 o 11,5 % a pri DAP 18-46 o 18,1 %.

Doterajší dopad rastúcich cien bol čiastočne tlmený využívaním zásob hnojív nakúpených v skoršom období. S prípravou jesenných osevov a následne výrobného cyklu 2026/2027 však poľnohospodári vstupujú do obdobia, v ktorom musia nové vstupy obstarávať za aktuálne trhové ceny. Tlak na ich cash-flow a likviditu sa preto môže ďalej zosilniť.

Situáciu zhoršuje medzinárodný vývoj. Kríza na Blízkom východe a narušenie obchodných tokov cez Hormuzský prieliv ovplyvnili dostupnosť a ceny hnojív, ropy, zemného plynu a ďalších energetických komodít. Výroba dusíkatých hnojív je zároveň výrazne závislá od ceny zemného plynu. Cenový šok sa preto prenáša do poľnohospodárstva súbežne cez viacero vstupov.

Európska komisia prijala vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2026/1894 z 27. júla 2026, ktorým sa stanovuje núdzová finančná podpora pre poľnohospodárov s osobitnými problémami, ktoré majú vplyv na ich hospodársku životaschopnosť a ktoré vyplývajú z krízy na Blízkom východe (Ú. v. EÚ L, 2026/1894, 29.7.2026) (ďalej len „vykonávacie nariadenie (EÚ) 2026/1894“) na opatrenia zamerané na kompenzáciu poľnohospodárov, ktorých najviac postihli dôsledky krízy na Blízkom východe, pokiaľ ide o náklady poľnohospodárskych podnikov súvisiace s cenami hnojív, energií alebo oboch, v najviac postihnutých sektoroch alebo pri najviac postihnutých výrobkoch (ďalej len „opatrenia“).

Pre Slovenskú republiku bola vykonávacím nariadením (EÚ) 2026/1894 z prostriedkov Európskej únie určená na opatrenia suma 6 577 200 eur, ktorá musí byť vyplatená v lehote najneskôr do 28. februára 2027.

Podľa čl. 2 vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2026/1894 môžu členské štáty poskytnúť na tieto opatrenia dodatočnú vnútroštátnu podporu do maximálnej výšky 200 % sumy pridelenej príslušnému členskému štátu. Pre Slovenskú republiku predstavuje tento maximálny národný

príspevok 13 154 400 eur. Dodatočná vnútroštátna podpora musí byť vyplatená najneskôr do 31. mája 2027.

Zdroj	Suma (eur)	Podiel
Núdzová finančná podpora EÚ	6 577 200	33,3 %
Dodatočná vnútroštátna podpora	13 154 400	66,7 %
Celkový disponibilný rámec	19 731 600	100,0 %

Navrhuje sa využiť maximálnu možnú mieru národného spolufinancovania a vytvoriť tak celkový podporný rámec vo výške 19 731 600 eur. Takéto riešenie umožní výraznejšie zmierniť dopad rastúcich cien vstupov, než by bolo možné iba prostredníctvom prostriedkov Európskej únie.

Základným cieľom je dostať podporu k poľnohospodárom, ktorí sú rastom cien hnojív a energií reálne zasiahnutí, a zároveň nastaviť mechanizmus tak, aby bol administratívne zvládnutelný, transparentný a kontrolovateľný. Na základe toho

- podpora bude smerovať do poľnohospodárskej prvovýroby a bude viazaná na hospodárske ťažkosti súvisiace s rastom hlavne cien hnojív a energií,
- kritériá poskytnutia podpory budú objektívne, transparentné a nediskriminačné,
- pri nastavení podpory sa zohľadní rozdielna nákladovosť jednotlivých výrobných zameraní a intenzita používania relevantných vstupov,
- mechanizmus bude nastavený tak, aby sa zabránilo nadmernej kompenzácii a súbehu podpôr na tie isté hospodárske straty v rozpore s pravidlami Európskej únie,
- hospodársky prínos pomoci sa musí v plnej miere preniesť na poľnohospodárov, a to aj v prípadoch, keď nie sú priamymi prijímateľmi platby pomoci Únie,
- pri administrácii sa využijú dostupné údaje a existujúce informačné systémy v maximálnej možnej miere tak, aby bola pomoc vyplatená rýchlo a s čo najnižšou administratívnou záťažou.

Pri príprave vykonávacieho mechanizmu boli analyzované viaceré alternatívy. Z odborného hľadiska sa ako vhodný základ javí diferencovanie podpory podľa náročnosti plodín na spotrebu dusíka, keďže takýto prístup umožňuje lepšie priblížiť intenzitu podpory skutočnému nákladovému zaťaženiu.

Očakávané prínosy opatrenia

- zmiernenie bezprostredného tlaku rastúcich cien vstupov na likviditu poľnohospodárskych podnikov;
- obmedzenie rizika znižovania úrovne hnojenia a ďalších výrobných vstupov pod agronomicky odôvodnenú úroveň;
- podpora zachovania rozsahu a intenzity poľnohospodárskej výroby v hospodárskom roku 2026/2027;
- zníženie rizika výpadkov produkcie a negatívnych sekundárnych vplyvov na potravinovú bezpečnosť a dodávateľský reťazec;
- maximálne využitie finančného priestoru, ktorý Slovenskej republike poskytol mimoriadny mechanizmus Európskej únie.

Na využitie maximálnej úrovne dodatočnej vnútroštátnej podpory je potrebné zabezpečiť zo štátneho rozpočtu finančné prostriedky vo výške 13 154 400 eur. Navrhuje sa, aby Ministerstvo financií Slovenskej republiky vyčlenilo uvedené finančné prostriedky v

prospech kapitoly Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky na realizáciu mimoriadnej podpory.

Finančné prostriedky budú použité výlučne na opatrenia splňajúce podmienky vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2026/1894 a súvisiacich pravidiel Európskej únie. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky zabezpečí nastavenie vykonávacieho mechanizmu, administráciu podpory a splnenie informačných a kontrolných povinností.

Aktuálny vývoj predstavuje pre slovenské poľnohospodárstvo mimoriadny nákladový tlak v čase, keď podniky rozhodujú o ďalšom výrobnom cykle. Nevyužitie možnosti dodatočnej vnútroštátnej podpory by znamenalo, že Slovenská republika nevyužije celý finančný priestor, ktorý jej mimoriadny európsky mechanizmus umožňuje. Vzhľadom na význam poľnohospodárskej prvovýroby, potrebu udržať jej produkčnú schopnosť a chrániť ekonomickú stabilitu poľnohospodárov sa preto navrhuje zabezpečiť maximálnu dodatočnú vnútroštátnu podporu vo výške 13 154 400 eur.